

Yttrande över SOU 2018:57, Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället. Ku2018/01470/KO

Statens institutionsstyrelse (SiS) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på slutbetänkandet "Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället."

SiS har i sitt remissvar valt att ge en utförlig beskrivning av myndighetens skolverksamhet och målgrupp i syfte att uppmärksamma regeringen på att myndighetens behov av satsningar på skolverksamheten är desamma som för skolhuvudmän i skolväsendet.

SiS bedriver skola för elever i tvångsvård

SiS bedriver individuellt anpassad vård och behandling av ungdomar med kriminalitet, missbruk och/eller psykosocialt nedbrytande beteende. Myndighetens uppdrag är att ge de ungdomar som vårdas på de särskilda ungdomshemmen bättre förutsättningar för ett socialt liv. De särskilda ungdomshemmen vårdar huvudsakligen ungdomar som omhändertagits enligt lagen (1990:52) om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller dömts till sluten vård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU). Inom SiS ungdomsvård finns drygt 700 vårdplatser, fördelade på 23 särskilda ungdomshem.

SiS bedriver skola på samtliga ungdomshem som en särskild utbildningsform i enlighet med 24 kap. 8-9 §§ i skollagen (2010:800). Varje skolenhet leds av en rektor. Inom skolorganisationen arbetar drygt 300 lärare, rektorer och specialpedagoger och varje läsår får cirka 1 400 elever sin rätt till utbildning tillgodosedd under SiS huvudmannaskap.

Skolverksamheten omfattas av samtliga relevanta delar i skollagen och övriga skolförfattningar med undantag för bestämmelser om registerkontroll och bestämmelser om skollokaler. Det innebär att det i huvudsak ställs samma krav på SiS

Statens institutionsstyrelse

skolverksamhet som på verksamheter inom skolväsendet vad gäller till exempel krav på elevhälsa inklusive stödåtgärder, legitimationskrav för lärare, kompetensutveckling, betygsättning, modersmålsundervisning, systematiskt kvalitetsarbete. SiS skolverksamhet faller under Skolinspektionens tillsyn.

SiS skola - Ett komplext uppdrag

Placerade ungdomar- en målgruppsbeskrivning

En stor andel av eleverna i SiS skola har en problematisk skolbakgrund och har som tidigare nämnts en omfattande problematik av annat slag med sig. I de strukturerade intervjuer¹² ungdomarna svarar på i samband med placeringen på ungdomshemmet uppger en stor andel att de haft svårigheter i sin tidigare skolgång. Där anger:

- ca 65 % att de har behov av hjälp med skolarbetet,
- ca 50 % att de har fått kontinuerlig specialundervisning,
- ca 40 % att de har varit avstängda från undervisning, och
- ca 20 % att de har gått om minst en årskurs i grundskolan.

De svåraste utmaningarna kräver den skickligaste personalen

Förutsättning att lyckas i skolan är inte enbart en rättighet för den enskilde utan också den viktigaste skyddsfaktorn för ett liv utan allvarlig psykosocial problematik.³

Socialstyrelsen har exempelvis konstaterat att "insatser för att förbättra utsatta barns skolprestationer, exempelvis för barn som växer upp i samhällets vård, sannolikt är nödvändiga om deras framtidsutsikter ska förbättras."⁴

Skolan inom SiS utgör endast en liten del i en ungdoms samlade skolgång. Tiden på SiS kan dock vara en avgörande tid för möjligheten att upprätta en skolidentitet och skapa förutsättningar för en fortsatt utbildningskarriär.

Synpunkter på betänkandets förslag

Statens institutionsstyrelse önskar lyfta följande synpunkter:

---

¹ "Huvudmannen för ett särskilt ungdomshem ska fullgöra de uppgifter i fråga om utbildningen vid hemmet som annars huvudmannen för den skolform inom skolväsendet som utbildningen motsvarar har." 14a kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

² En strukturerad intervju som ger information om ungdomens aktuella situation och problematik inom olika livsområden. Se Friedman & Utada 1989, *Adolescent Drug Abuse Diagnosis, ADAD*. Översättning till svenska av Söderholm Carpelan, Hermodsson & Öberg, 1997.

³ Socialstyrelsen skriver i Social rapport 2010 att "frånvaron av skolmisslyckande" är den starkast skyddande faktorn för faktorer som självmordsbeteende, missbruk, kriminalitet, bidragsberoende och tonårsföräldraskap. Socialstyrelsen *Social rapport 2010*, Stockholm 2010. Sid. 11

⁴ Socialstyrelsen *Social rapport 2010*, sid. 229

- SiS omnämns inte i konsekvensutredningen som berörd av utredningens bedömningar och förslag.⁵ SiS skola ska dock motsvara den skolform eleven annars skulle gått i och omfattas av relevanta delar av lagen. Det innebär att det som utredningen tar upp som gäller för skolväsendet på motsvarande sätt gäller också för SiS. Inför eventuella förslag till följd av denna utredning bör regeringen utreda och tydliggöra påverkan på SiS skola.
- Den i betänkandet föreslagna utredningen gällande ny reglering av skolbibliotek bör särskilt beröra regleringens påverkan på SiS skola.⁶ I konsekvensutredningen lyfts behov av ytterligare konsekvensutredning i det fall utredningen lämnar förslag om bemanning av biblioteken. I denna utredning är vill SiS betona vikten av att också inkludera eventuella konsekvenser för myndigheten.⁷
- Utredningen beskriver ett behov att kontinuerligt uppdatera läslyftet utifrån aktuell forskning och verksamhetens behov. I samband med en sådan översyn anser SiS det lämpligt att också utreda möjligheten att också inkludera SiS lärare.

SiS vill framhålla vikten av att SiS lärare och rektorer, som ansvarar för undervisningen för de allra mest utsatta eleverna i landet, också bör omfattas av sådana insatser utredningen lyfter fram. SiS önskar att regeringen säkerställer att varje insats som görs för att främja utveckling inom skolväsendet utformas så att insatserna också kommer SiS lärare och elever till dels. SiS exkluderas i dagsläget från ett flertal statliga utvecklingsinsatser som till exempel läslyftet, något som i förlängningen riskerar missgynna SiS elever.

SiS har i övrigt inget att erinra mot utredningens bedömningar och förslag.

---

⁵ I utredningen framgår att "med huvudmän avser vi kommuner, landsting, fristående förskolor, och skolor och de statliga skolformerna sameskolan och specialskolan."

⁶ SOU 2018:57, avsnitt 5.8, Förslag gällande skolbibliotek och läsning.

⁷ a.a. avsnitt 12.3

Beslut i detta ärende har fattats av tf generaldirektören Jan-Eric Josefsson. I handläggningen har deltagit enhetschefen Anita Andersson. Föredragande har varit utredaren Tobias Lundberg.

Jan-Eric Josefsson

Tobias Lundberg

Kopia:

Ledningsgruppen

Institutionschefer

Registratorer

HK-chefer

Fackliga företrädare

Huvudskyddsombudet

Registratorer